

VSTT 2019

KURAPKOS (*PERDIX PERDIX*) IR PAPRASTOSIOS PEMPĖS (*VANELLUS VANELLUS*) ŠALIES POPULIACIJŲ TYRIMAI: LŪKESČIAI, TYRIMŲ PLANAI IR PIRMIEJI REZULTATAI

Rūšių inventorizacijos koordinatoriai

Marius Karlonas

Liutauras Raudonikis

Kurapka (*Perdix perdix*)

Trumpai apie kurapką:

- Sėslus, vištinis, atviro kraštovaizdžio paukštis;
- Poruotis pradeda kovo pradžioje, baigia – balandžio pab.;
- Peri pagrioviuose, krūmynuose, vešlioje žolėje ir kt.;
- Deda 18-22 kiaušinius.
- 1970 m – Lietuvos populiacija vertinta 150 tūkst. porų;
- 1995-1999 m – 10-20 tūkst. porų;
- 2008-2012 m – 4-7 tūkst. porų;
- Europoje sparčiausiai nykstanti agrarinio kraštovaizdžio paukščių rūšis (per 30 metų sumažėjo 82% (2013 m. situacija))

Grėsmės:

- Intensyvėjantis žemės ūkis – pagrindinė nykimo priežastis
- Europoje
- Plėšrūnai;
- Klimato kaita;

Apsauga:

- Lietuvoje nuo 2018 metų priskirta VU kategorijai;
- Įrašyta į ES paukščių direktyvos II/1 ir III/1 priedus;
- Berno konvencijos III priedą;
- IUCN raudonosios knygos Europos ir pasauliniame sąrašuose priskirta LC kategorijai;

Lietuvos
RAUDONOJI
knyga

Trumpa tyrimų metodika:

- Potencialiai kurapkoms tinkamose vietovėse tyrimo maršrutai **sudaromi atsitiktinai**;
- Vietovėje sudaromas maršrutas iki **8 apskaitos taškų**;
- Apskaitos taškai išdėstomi ne arčiau kaip kas **500 m**;
- Apskaitos vykdomos **kovo 10 – balandžio 25 d.**;
- Pradedama **15 min prieš** vietinę saulės laidą, baigiama - ne vėliau kaip **1 val. po** saulės laidos.
- Viename taške paukščių balsai registruojami **5 min.**
- Apskaitos metu duomenys vedami į specialią popierinę formą, vėliau perkeliama į **BIOMON** duomenų bazę.

Sukaupytų duomenų analizė:

- Kurapkos veisimosi buveinės tinkamumas bus nustatomas pasitelkiant matematinį modeliavimą. Bus išbandyti keli matematinio modeliavimo metodai ir pasirinktas tas, kuris duos tiksliausią rezultatą.
- Modeliavimas bus atliekamas naudojantis skirtingais metodais ir programomis: Multi-Criteria Evaluation, ArcGIS, Analytical Hierarchy Process.

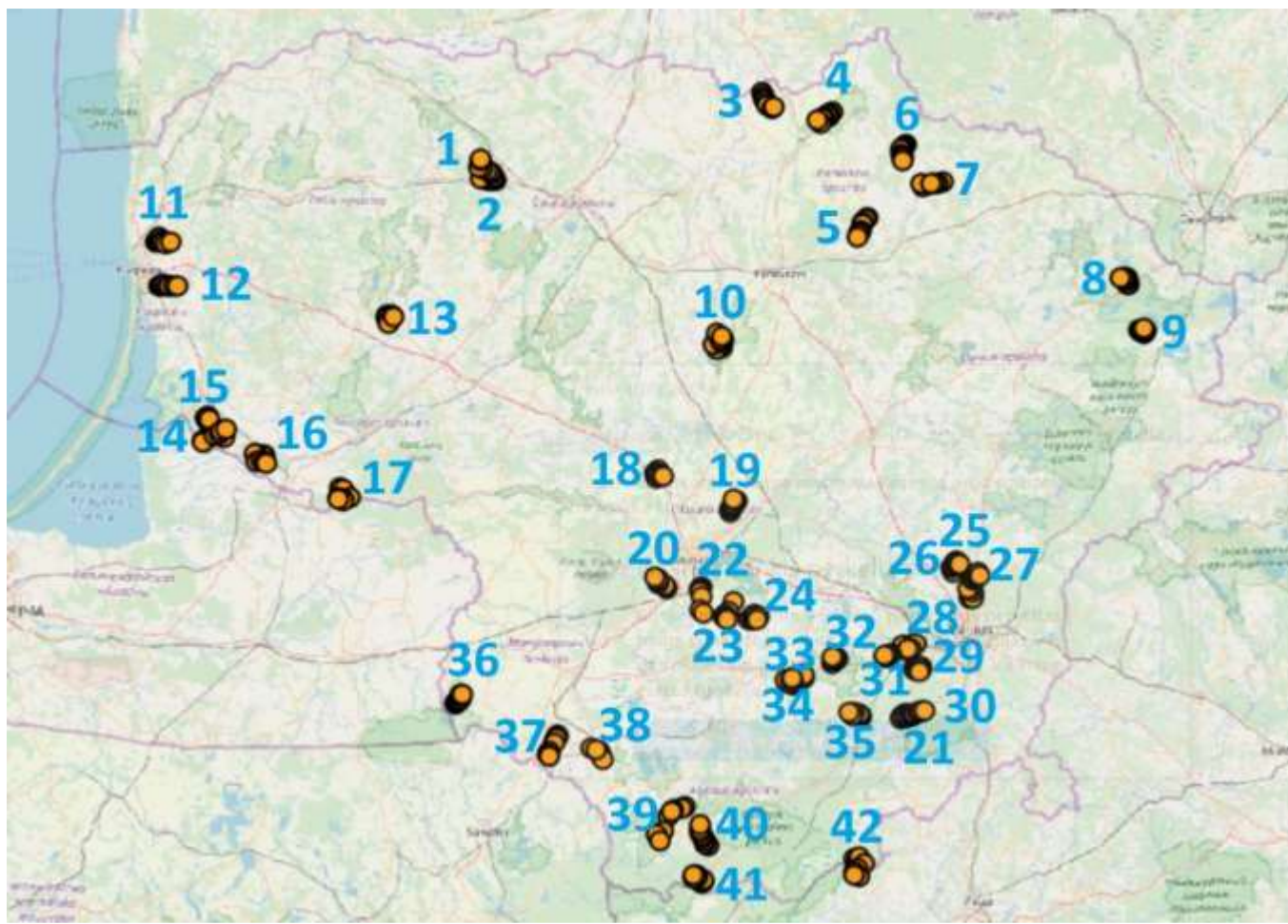

PIRMŲ (2019) METŲ TYRIMŲ REZULTATAI

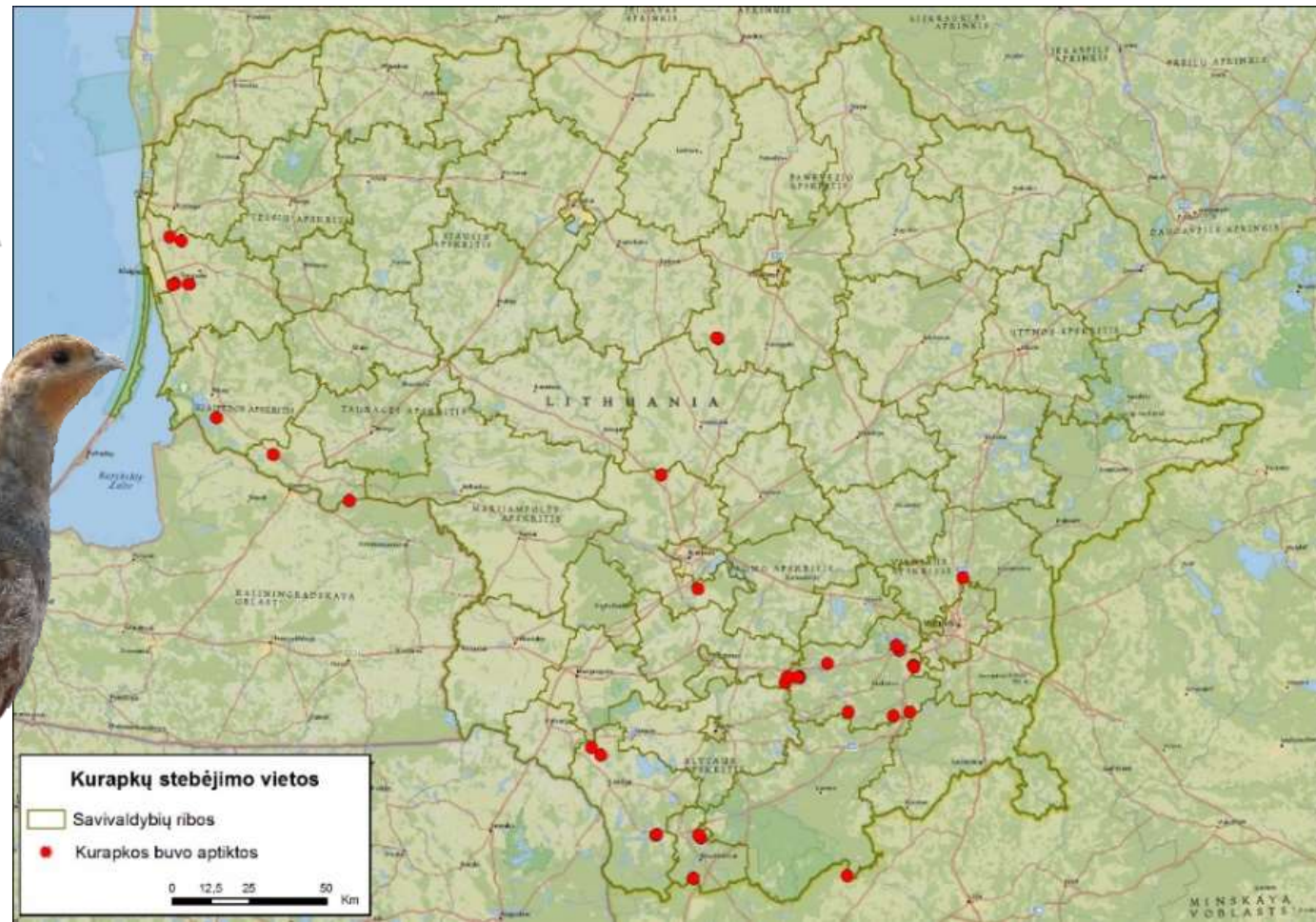

- Iš viso tirtos 42 vietovės (maršrutai) skirtingose Lietuvos vietose.
- 330 apskaitos taškų

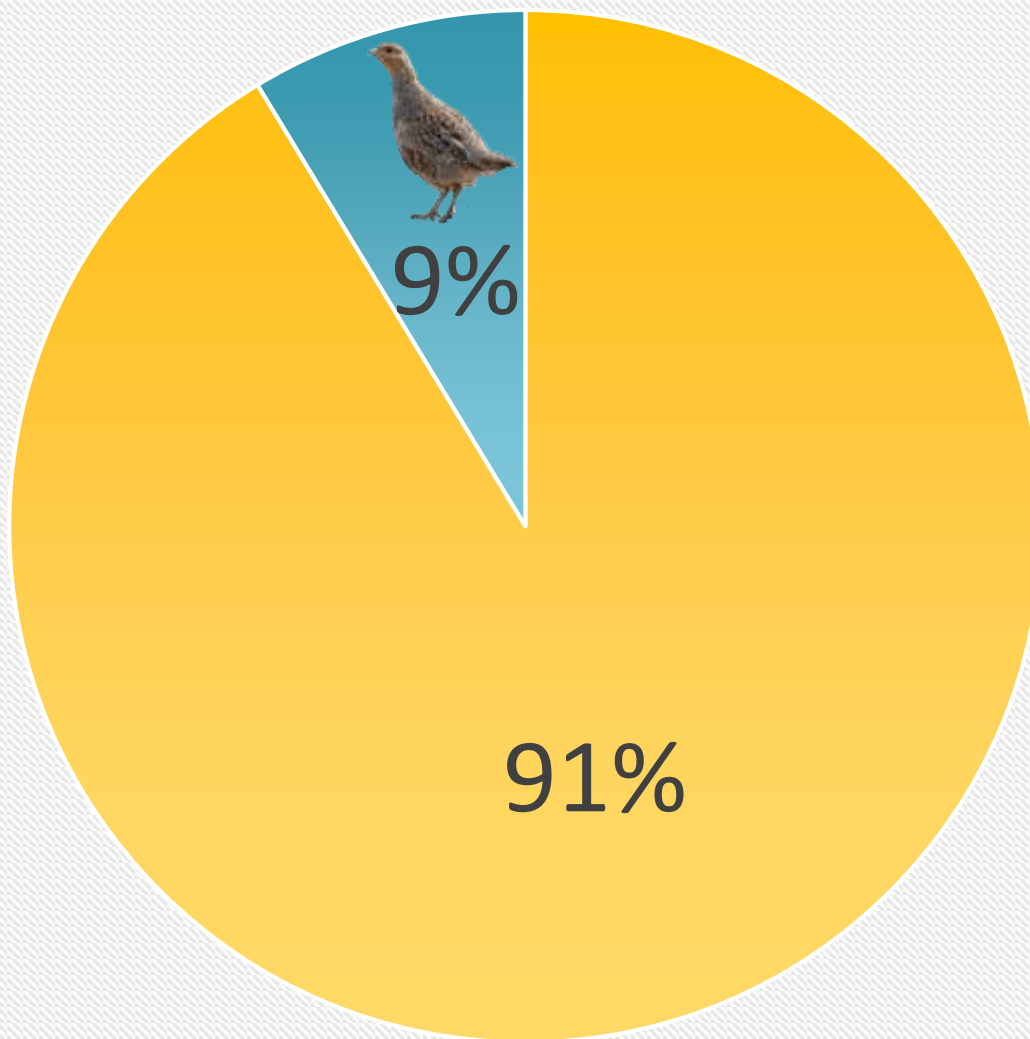

- kurapkos registruotos 21-ame maršrute – 50 % nuo visų tyrimui pasirinktų maršrutų.

Procentalus pasiskirstymas nuo visų 2019 metais tirtų apskaitos taškų

- Neregistruotos kurapkos
- Registruotos kurapkos

Kurapkų inventorizacijos tyrimą koordinavo **Marius Karlonas**. 2019 m. kurapkų apskaitose dalyvavę tyrėjai:

Ramutė Adomonienė, Renata Mackevičienė, Marijonas Mackevičius, Eglė Pakšytė, Laimonas Šniaukšta, Talvydas Špiliauskas, Vilma Gudynienė, Juozas Miškinis, Nerijus Padleckis, Eugenijus Drobelis, Marius Karlonas, Armandas Naudžius, Modestas Bružas, Vygantas Kilčiauskas.

Paprastoji pempė (*Vanellus vanellus*)

Trumpai apie pempę:

- Sėjikinis, atviro kraštovaizdžio paukštis;
- Artimasis migrantas;
- Tuokuvės prasideda kovo antroje pusėje;
- Peri aukštapelkėse, tarpinio tipo pelkėse, žemapelkių plynėse, durpynuose, derlingose pievose ir laukuose;
- Balandžio mėnesį deda 4 kiaušinius;
- 1995-1999 m populiacija vertinama 18-20 tūkst. porų;
- 2008-2012 m populiacija vertinama 12-15 tūkst. porų;
- 1996–2012 metų laikotarpiu paprastosios pempės populiacija sumažėjo 20-30 procentų.

Grėsmės:

- Stipriai intensyvėjantis žemės ūkis;
- XX a. VI dešimtmetyje pradėta ir per kelis dešimtmečius plačiai įgyvendinta valstybinė šlapynių sausinimo (melioravimo) programa apėmė visą Lietuvą;
- Įstojus į ES pradėtas derlingų pievų suarimas;
- Lizdų arimuose sunaikinimas dėl žemės ūkio veiklos;
- Melioracijos sistemų rekonstrukcija;
- Žemės ūkio chemizacija;
- Plėšrūnai;
- Klimato kaita.

Apsauga:

- Lietuvoje nuo 2018 metų priskirta NT kategorijai;
- Įrašyta į ES paukščių direktyvos II/1 priedą;
- Berno konvencijos III priedą;
- IUCN Europos raudonosios knygos sąrašė priskirta VU kategorijai, pasauliniame NT.

Trumpa tyrimų metodika

Agrariniam kraštovaizdyje:

- Tyrimai atliekami vykdant JPGS apskaitas, parenkant tik galimai tinkamose buveinėse esančius taškus;
- Apskaitos vykdomos balandžio – gegužės mėnesiais;
- Taškai ne arčiau kaip kas **300 m**;
- Viename taške paukščiai registruojami **5 min**;
- Apskaitos metu duomenys vedami į specialią popierinę formą, vėliau perkeliama į **BIOMON** duomenų bazę.

Trumpa tyrimų metodika

Šlapynėse :

- Atsitiktinai parenkamos skirtingų tipų šlapynės visoje šalyje;
- Apskaitos vykdomos balandžio 15 – gegužės 20;
- Apskaitos apima visą atvirą šlapynės plotą;
- Tiriama išvaikštant tinkamą šlapynės teritoriją;
- Registruojami visi teritoriniai paukščiai/poros;
- Tinkamas visas šviesus paros laikas;
- Apskaitos metu duomenys vedami į specialią popierinę formą, vėliau perkeliama į **JPGS** ir **BIOMON** duomenų bazes.

Sukauptų duomenų analizė:

- Bus panaudoti 2014-2019 m. JPGS projekto metu surinkti pempės registravimo ir su jais susieti GIS duomenys, taip pat 2020-2021 papildomai surinkti duomenys agrariniame kraštovaizdyje ir šlapynėse;
- Pempės veisimosi buveinės tinkamumas bus nustatomas pasitelkiant matematinį modeliavimą. Bus išbandyti keli matematinio modeliavimo metodai ir pasirinktas tas, kuris duos tiksliausią rezultatą.
- Modeliavimas bus atliekamas naudojantis skirtingais metodais ir programomis: Multi-Criteria Evaluation, ArcGIS, Analytical Hierarchy Process.

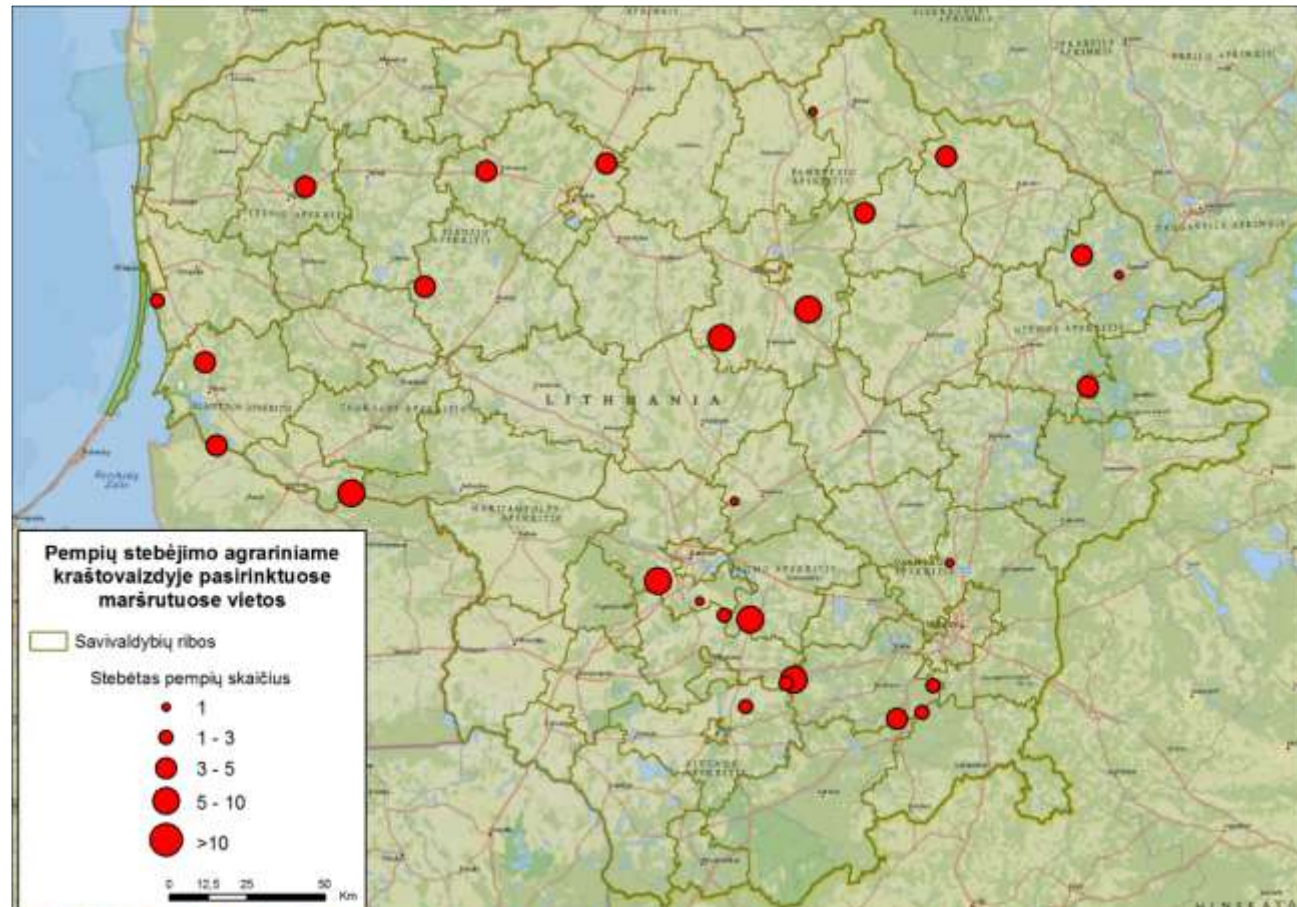
PIRMŲ (2019) METŲ TYRIMŲ REZULTATAI

Agrariniame kraštovaizdyje (JPGS):

- Pempės registruotos 31-me iš 48-ių tyrimo maršrutų agrariniame kraštovaizdyje (145-iuose taškuose).

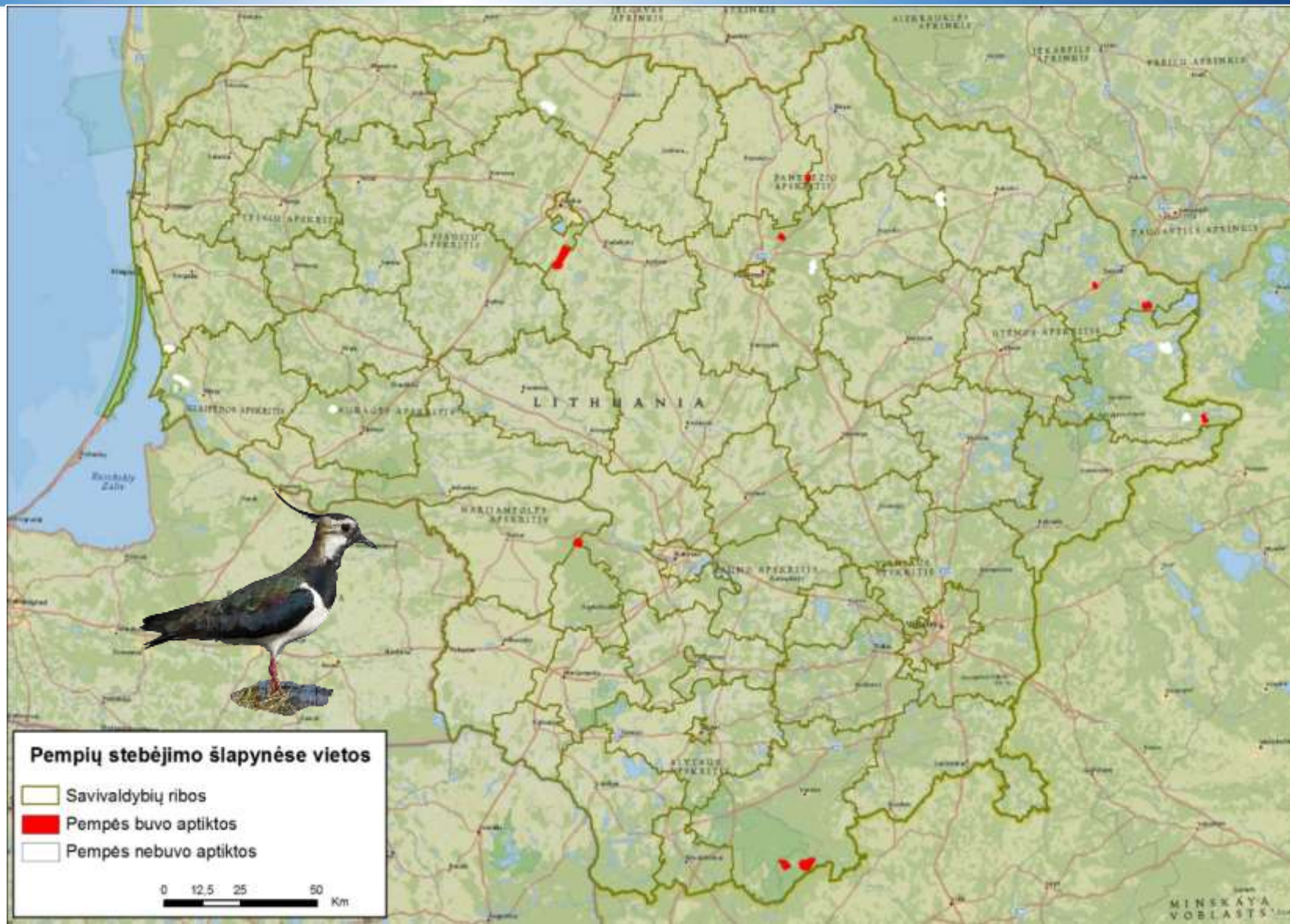

Šlapynėse

- Tyrimai vykdyti 16-oje šlapynių.
- Pempės registruotos tik 8-iose šlapynėse

EUROPOS BENDRIJOS SVARBOS RŪŠIŲ INVENTORIZACIJOS REZULTATŲ PRISTATYMAS – PEMPĖ 2019

2019 m aptarimas

2019 metai pasižymėjo nepalankia šlapynės mėgstančių paukščių buveinių būkle. Tai siejama su jų nepalankia hidrologine būkle, kurią nulėmė ženkliai mažesnis nei vidutinis kritulių kiekis balandžio-birželio mėn. Todėl 2019 m., net ir neatlikus statistinės analizės, remiantis empiriniais bei ankstesnių metų stebėjimų duomenimis, paprastųjų pempių gausa buvo mažesnė tiek agrariniame kraštovaizdyje, tiek tirtose atvirose šlapynėse.

Rūšies stebėjimų ir duomenų surinkimo darbus koordinavo **Liutauras Raudonikis**. Jis taip pat sudarė tyrimų šlapynėse planą.

Petras Kurlavičius ir **Renata Kiserauskaitė** organizavo paprastųjų pempių stebėjimus agrariniame kraštovaizdyje pasirinktuose maršrutuose. Jie taip pat atsakingi už agrariniame kraštovaizdyje atliktų stebėjimų rezultatų analizę. Šlapynėse stebėjimus vykdė trys LOD darbuotojai: **Eugenijus Drobelis, Armandas Naudžius, Eglė Pakšytė** bei vienas LOD narys.

Agrariniame kraštovaizdyje apskaitas vykdė **27 stebėtojai, Lietuvos ornitologų draugijos nariai**.

Ačiū už dėmesį

